

რუსული საოკუპაციო პოლიტიკა და ქართულ-ოსური
ურთიერთობა შიდა ქართლში

*კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთავე-
ლის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდა-
ჭერით. გრანტი FR-18-10229*

თანამედროვე მსოფლიოში ადამიანური კონტაქტები და კულტურული ურთიერთობები სულ უფრო ინტენსიური ხდება. საკომუნიკაციო სისტემების არნახული განვითარება, გლობალური პოლიტიკური ერთეულების ფორმირება და ლიბერალური სამეგრაციო კანონმდებლობა კულტურული უნიფიკაციის საფუძველს ქმნის, რაც შედარებით იზოლირებულ ჯგუფებზეც აისახება. ერთდროულად თანაარსებობს ერთი შეხედვით შეუთავსებელი კონსერვატიული და მოდერნისტული ეთნოკულტურული ტენდენციები. განსხვავებული კულტურული სისტემების ურთიერთობის ინტენსივობა ეთნოსოციალური ჯგუფების ღიაობის ხარისხსაც განსაზღვრავს. კონტაქტის შეზღუდვა ავითარებს ჯგუფის იზოლაციასა და გაუცხოებას, ხოლო კონტაქტების სიხშირე - მის ღიაობას და კულტურულ ინტეგრირებას.

ხელოვნური ბარიერების შექმნით ჯგუფთაშორის დაპირისპირების, გაუცხოებისა და იზოლირებულობისათვის ნოყიერი ნიადაგის შექმნა, ცხადია, პოლიტიკურ აქტიორებსაც შეუძლიათ და ამ მექანიზმს პრაქტიკაშიც ხშირად იყენებენ. სწორედ ამგვარ სიტუაციასთან გვაქვს საქმე შიდა ქართლში, სადაც რუსული საოკუპაციო რეჟიმი სულ უფრო ამკაცრებს კონტროლს და ზღუდავს მიმოსვლას ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქსა და მის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრებ მოსახლეობას შორის.

კავკასიის რეგიონზე გავლენის შენარჩუნების გრძელვადიან გეგმაში რუსული იმპერია საქართველოს ყოველთვის მნიშვნელოვან ადგილს აკუთვნებდა. ეს გეგმა, კონკრეტული გეოპოლიტიკური ვითარების შესაბამისად, დროდადრო, გარკვეულ ცვლილებებს განიცდიდა. თანამედროვე ეტაპზე მოსკოვი ცდილობს, საყოველთაოდ აღიარებული დემოკრატიული პრინციპების გვერდის ავლით, მოახერხოს ქართული სახელმწიფოებრივი იდეის გაკოტრება, რათა საკუთარ უსუსურობაში დარწმუნებულმა ქართველობამ თავად თქვას უარი დამოუკიდებლობაზე, რაც უზრუნველყოფს ქვეყნის რუსულ ორბიტაზე დარჩენას. ამ მიზნის მისაღწევ ძირითად საშუალებად კრემლმა საქართველოში მცხოვრები „უმცირესობები“ გამოიყენა, აფხაზეთსა და შიდა ქართლში კონფლიქტების ინსპირირება მოახდინა, მშვიდობის-მყოფელი შუამავლის როლი კი თავად მოირგო.

უკანასკნელ ხანებში ხსენებული ტაქტიკა ნაწილობრივ შეიცვალა ე. წ. ჰიბრიდული ომით, რაც, აშკარა კონფრონტაციასთან ერთად, ყველა მიმართულებით ტოტალურ შეტევას გულისხმობს. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობაში იმგვარი განწყობის ჩამოყალიბებას, როდესაც მტრად აღიქმება არა რუსული სახელმწიფო, არამედ საქართველოში მცხოვრები კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფი (აფხაზი, ოსი, სომეხი აზერბაიჯანელი და ა. შ).¹

წინამდებარე სტატიაში სპეციალურ ლიტერატურაში და ელექტრონულ მედიაში გამოქვეყნებულ მასალასთან ერთად გაანალიზებულია შიდა ქართლში, კონფლიქტის მიმდებარე სოფლებში შეკრებილი სავლე-ეთნოგრაფიული მონაცემები; განხილულია საკითხი, როგორ რეაგირებენ ადამიანები რუსული ჰიბრიდული პოლიტიკით დაგეგმილ კონკრეტულ ქმედებებზე; როგორ ეცვლება ნარმოდგენა ერთმანეთის შესახებ ოპოზიციური ჯგუფების (ოსების, ქართველების) წევრებს და რა ფაქტორები თამაშობენ ამ მიმართებით როლს; ეს ყოველივე მეტად აქტუალურია, რადგან საოკუპაციო ზონაში სიტუაციის მართვა მხოლოდ მყისიერ პოლიტიკურ მიზნებს არ უკავშირდება და შეუძლია ეფექტური ზემოქმედება მოახდინოს საერთო განწყობებზე. ამასთანავე, ერთმანეთის შესახებ ნარმოდგენებს ჯგუფები, პირველ რიგში, საკონტაქტო ზონაში იქმნიან, ამ ადგილებში მომხდარი ყველა ექსცესი საინფორმაციო საშუალებებით მყისიერად ვრცელდება და მთელ საზოგადოებაზე ახდენს გავლენას. ოკუპაცია, გარდა პოლიტიკური და სოციოკულტურული პრობლემებისა, ქართულ სახელმწიფოს სხვა ტიპის სირთულეებსაც უქმნის. კერძოდ, იგი მრავალმხრივ აისახება ქვეყნის ეკონომიკაზე, კონფლიქტის მოგვარებაზე იხარჯება სახსრები, ოკუპაცია ამუხრუჭებს ინვესტიციებს, ხელს უშლის ეკონომიკური პოტენციალის ათვისებას, განათლებისა და ჯანდაცვის სფეროს განვითარებას და ა. შ.²

ხელოვნური საზღვრით გახლეჩილი სოციუმი

2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომამდე, ცხინვალის რეგიონში უმეტესად მთაში მცხოვრებ ოსებს და დაბლობის მკვიდრ ქართველებს ინტენსიური ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული ურთიერთობა ჰქონდათ. ხშირი იყო საქორწინო კავშირები, ნათლიად მოკიდება, მეგობრობა. ამასთან, თითოეული ჯგუფი გარკვეულ სამეურნეო სპეციფიკას ინარჩუნებდა და ურთიერთსარგებლიან ვაჭრობას ეწეოდა, ერთმანეთში თავიანთ ნაწარმოებ პროდუქციას ცვლიდა. ოსებს ხორცი, ყველი, მატყლი, კარტოფილი, ხის ნა-

¹ ჯანიაშვილი, ჯანიკაშვილი, *ქართულ-ოსური ურთიერთობის კულტურული და ფსიქოლოგიური ასპექტები*, გვ. 320.

² ჯინჭარაძე, *რა ღირს რუსული ოკუპაცია*.

კეთობები ჩამოჰქონდათ ბაზარზე, ქართველებს კი - ხილი, ბოსტნეული, მარცვლეული, სამრეწველო საქონელი. ცხინვალს პროდუქტით, ძირითადად, ქალაქის ირგვლივ სოფლებში მცხოვრები, ქართველები ამარაგებდნენ.¹ ქსნის ხეობის სოფლების სამეურნეო-ეკონომიკური და სავაჭრო ორიენტაციის ძირითადი ვექტორი ახალგორი-თბილისი იყო, დიდი და პატარა ლიახვის კი - ცხინვალი-გორი-თბილისი. ეს სისტემა უკვე საუკუნეებს ითვლის.

ზემოხსენებული ურთიერთობა ოსებისა და ქართველების სამეურნეო კულტურული თავისებურებით იყო განპირობებული. ქართველების ტრადიციული დარგი, სიმბიოზური, მინათმოქმედება-მესაქონლეობით წარმოდგენილი მეურნეობა იყო, ოსების კი - ძირითადად მესაქონლეობა. მართალია, ოსი ავტორების ნაწილი მინათმოქმედებას უძველესი დროიდან ოსების საქმიანობად მიიჩნევს,² მაგრამ უცხოური და ქართული წერილობითი წყაროების ანალიზით ირკვევა, რომ XVII საუკუნის ბოლომდე ალანები (ოსთა წინაპრები) ძირითადად მომთაბარე მეურნეობას ეწეოდნენ. მათი შემოსავლის ერთ-ერთ საშუალებას ასევე ლაშქრობა, ბინადარი ხალხების ძარცვა წარმოადგენდა.³ ინტენსიურ მეურნეობაზე ოსები თანდათანობით, მოგვიანებით გადავიდნენ.⁴ XIX საუკუნის დასაწყისში, საქართველოს რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შესვლის დროისათვის, სხვადასხვა ფაქტორების ზემოქმედების შედეგად, ოსთა სამეურნეო ცხოვრებაში მინათმოქმედებას უკვე გარკვეული ადგილი ეჭირა, მისი როლი იზრდებოდა დაბლობ რეგიონებში, ხოლო მთაში, პირიქით, მცირდებოდა მესაქონლეობის სასარგებლოდ.

სამხრეთ კავკასიაში ინფილტრაციის პროცესში ოსები სახლდებოდნენ ქართველ ფეოდალთა მიწებზე, მათი სოფლები, ჩვეულებრივ, მალაღმთიან და ტყიან ადგილებში მდებარეობდა. როგორც ბ. კალოევი აღნიშნავს: „ვერც უგზობა, ვერც შვიდთვიანი ზამთარი, ვერ აჩერებდა ოსების გადმოსახლებას, რომელიც ყოველწლიურად იზრდებოდა“.⁵ ოსური მოსახლეობის მოძრაობას ქართული მთიანეთის გავლით ბარის სოფლებისაკენ გარკვეული პოლიტიკური და სამეურნეო-ეკოლოგიური მიზეზები განაპირობებდა, სადაც მთიანეთი და მთისწინეთი ერთგვარ შუალედურ ეტაპს წარმოადგენდა.

ბ. გამყრელიძემ შეისწავლა ოსთა მიგრაციის თავისებურებები და შეამჩნია, რომ კუდაროს ხეობაში მათი რაოდენობა ძალიან ცვალებადი იყო, ერთი ნაწილი მალევე ტოვებდა ხეობას და საქართველოს სხვა ადგილებში მიდიოდა, ხოლო სოფლები ჩრდილოეთიდან მიგრირებული ოჯახების ხარჯზე კვლავ ივსებოდა. ე. ვაშაკიძის აზრით, ამგვარი მიგრაციების მიზეზი ის იყო,

¹ ხარებოვი, *სამხრეთ ოსეთის ეკონომიკური რეაბილიტაცია*, გვ. 10.

² Калоев, *Осетины*, გვ. 65.

³ თოფჩიშვილი, *ოსთა წინაპარი ალანების თავდაპირველი განსახლების არეალი*, გვ. 68; ფიჭინაძე, *ოსების ჩამოსახლება ქართლში*, გვ. 6-7.

⁴ თოგოშვილი, *ვახუშტი ბაგრატიონი ოსეთისა და ოსების შესახებ*, გვ. 44-56.

⁵ Калоев, *Осетины*, გვ. 61.

რომ ოსები ტრადიციულად მინაზე არ იყვნენ მიჯაჭვული, ამიტომ ცდილობდნენ მისთვის რაც შეიძლება სწრაფად და მეტი გამოენოვით, გამოფიტულ მინებს ტოვებდნენ და სხვაგან გადადიოდნენ.¹ ოსი ავტორი ლ. ჩიბიროვი კი ოსების გადასახლების მიზეზად მცირემინიანობას და მძიმე სამეურნეო-ეკოლოგიურ პირობებს მიიჩნევდა.² ფაქტია, რომ ოსურმა მოსახლეობამ, ძირითადად, ქართველებისაგან მიტოვებული მთა და მთისწინეთი, ნაწილობრივ კი ბარის სოფლებიც აითვისა. ამასთანავე, სოფლების ნაწილში ისინი ქართველებთან ერთად შერეულად ცხოვრობდნენ.

XIX საუკუნეში კავკასიის სამხრეთ ფერდზე საქართველოში (ქსნის, დიდი და პატარა ლიახვის, ლეხურის, მეჯუდისა და ფრონეს ხეობები) დამკვიდრებული ოსების ყოფაში ნამყვანი ადგილი მესაქონლეობას ეჭირა, თუმცა უკვე ტრადიციულ დარგს წარმოადგენდა მემარცვლეობაც. სამინათმოქმედო იარაღების უმეტესობა ქართულის ანალოგიური იყო და ტერმინებიც ქართულთან მსგავსებას ამჟღავნებდა,³ მაშინ როდესაც, მესაქონლეობასთან დაკავშირებული ტერმინების ეტიმოლოგია ირანული იყო.⁴

დასაბუთებულად შეიძლება ითქვას, რომ გასული საუკუნის ბოლოს დაწყებულ კონფლიქტამდე ოსები მთლიანად იყვნენ ადაპტირებული ადგილობრივ ეთნოეკოლოგიურ გარემოში. მართალია, როკის გვირაბის გაყვანის შემდეგ გააქტიურდა კონტაქტები ჩრდილოეთ ოსეთთან, მაგრამ, როგორც ითქვა, რეგიონის მოსახლეობის (როგორც ქართველების, ისე ოსების) სავაჭრო-ეკონომიკური, საგანმანათლებლო, სოციალური თუ სამედიცინო ვექტორი მიმართული იყო გორისა და თბილისისაკენ. კულტურულ-სამეურნეო და გეოგრაფიული თვალსაზრისით, ავტონომიური ოლქის დასახლებები მჭიდროდ იყო ინტეგრირებული შიდა ქართლის დანარჩენ რაიონებთან. ოსურ-ქართული სამეურნეო და სოციალ-კულტურული კავშირები იმდენად მტკიცე აღმოჩნდა, რომ გაუძლო 1990-იანი წლების კრიზისს და ნაწილობრივ დღემდეა შენარჩუნებული.

რუსეთის მიერ ცხინვალის რეგიონის ოკუპაციის შემდეგ, მოსახლეობის ნაწილმა საცხოვრებელი ადგილები მიატოვა და საქართველოს ხელისუფლების კონტროლირებად ტერიტორიაზე, საგანგებოდ შექმნილ დასახლებებში, გადმოვიდა. სოფლები დატოვა ოსი ეროვნების მოსახლეობამაც, განსაკუთრებით ახალგაზრდობამ. ისინი ძირითადად, ჩრდილო ოსეთსა და რუსეთის სხვა რეგიონებში გადასახლდნენ. თითქმის მთლიანად დაიცალა სოფლები, დაირღვა საუკუნეების მანძილზე ჩამოყალიბებული სამეურნეო კავშირები, მოიშალა ტრადიციული მეურნეობის დარგები, შეიცვალა ბევრი ოჯახის შემოსავლის წყარო.

¹ გამყრელიძე, *კუდაროს ხეობა*, გვ. 155.

² *Периодическая печать Кавказа об Осетии и осетинах*, გვ. 415.

³ Кантария, *Некоторые вопросы земледельческого быта в горной Осетии*, გვ. 100-154.

⁴ Калоев, *Осетины*, გვ. 75; *Очерки Юго-осетинской автономной области*, გვ. 131-132.

ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი, ცხინვალის რეგიონი, ამჟამად მთლიანად იზოლირებულია საქართველოსაგან. რუსი სამხედროები ხელოვნური ბარიერებით, მავთულის ბადეებით მიჯნავენ კრემლის მიერ აღიარებულ კვაზისახელმწიფოს დანარჩენი საქართველოსაგან. ეს ღობეები გადის უშუალოდ მოსახლეობის კუთვნილ მიწის ნაკვეთებზე, სოფლებზე, სასაფლაოებსა და სალოცავებზე, რაც შეუძლებელს ხდის გადაადგილებას, აფერხებს სამეურნეო საქმიანობას, ტრადიციული წეს-ჩვეულებების და რელიგიური რიტუალების შესრულებას, ნათესაურ ურთიერთობებს, სამედიცინო დახმარებისა და განათლების ხელმისაწვდომობას და ა. შ. ყოველივე ზემოთქმული კიდევ უფრო აუარესებს გამყოფი ხაზის ორივე მხარეს მცხოვრები როგორც ქართველი, ისე ოსი მოსახლეობის ისედაც მძიმე მდგომარეობას.

რუსული პოლიტიკის კარნახით, თვითგამოცხადებული სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის ქართული სახელმწიფოებრივი და კულტურული სივრციდან მთლიანად ჩამოშორების მიზნით, ცდილობენ რეგიონი საქართველოსგან ეკონომიკურად დამოუკიდებელი გახადონ, ზრდიან ე. წ. სამხრეთ ოსეთიდან პროდუქციის მიწოდებას; აწყობენ ცალკეულ „ჰუმანიტარულ“ აქციებს, მოსახლეობას უწევენ მატერიალურ და ფინანსურ დახმარებას; ცხინვალსა და ახალგორს შორის გაიყვანეს საავტომობილო გზა და ვარაუდობენ, რომ ეს ავტომაგისტრალი და საერთოდ სატრანსპორტო კავშირების განვითარება ბიძგს მისცემს „სამხრეთ ოსეთის“ სოფლის მეურნეობის აღორძინებას, რადგან ხელმისაწვდომი გახდება გასაღების ბაზარი როგორც ცხინვალის, ისე რუსეთის მიმართულებით; ახალგორს შეუცვალეს სახელი და საბჭოთა პერიოდის სახელწოდება ლენინგორი დაუბრუნეს; იგეგმება ეთნიკური ქართველებისათვის 1990-იანი წლების შემდეგ მიღებული „უკანონო“ საცხოვრებელი ფართების და მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევა (სავარაუდოდ, 90-იან წლებში რეგიონიდან წასული ოსების შესასახლებლად);¹ დიდ იმედებს ამყარებდნენ რფრ-სთან „საგანგებო სავაჭრო რეჟიმზე“ რომელიც 2012 წელს ე. წ. სამთავრობათაშორისო შეთანხმების სახით მიიღეს რუსეთმა და ე. წ. სამხრეთ ოსეთმა, ფიქრობდნენ, რომ იგი ბიძგს მისცემდა სამომხმარებლო ფასების შემცირებას, თუმცა ფასები კატასტროფულად იზრდება; 2014 წლისათვის ვარაუდობდნენ საინვესტიციო პროგრამით განსაზღვრული ობიექტების მშენებლობების დასრულებას; მაღალმთიან და საოკუპაციო ზოლთან ახლო მდებარე სოფლებში სამედიცინო მომსახურეობის გაუმჯობესების მიზნით შემოიტანეს ე. წ. საფელდშერო-საბები-ქალო პუნქტები (ФАП - Фельдшерско-акушерские пункты), სადაც შესაძლებელი იქნება პირველადი დახმარების განევა ორგანოების ყოფილ თანამშრომლებისა და რუსეთის მოქალაქეობამიღებულ პირებისათვის და ა. შ.²

¹ Дзагоева, Ленингорский район.

² Соглашение о режиме торговли.

ხსენებულმა ღონისძიებებმა ვერ უზრუნველყო ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობის ელემენტარული საყოფაცხოვრებო და სოციალ-ეკონომიკური მოთხოვნებიც კი, რომ არაფერი ითქვას წმინდა ადამიანურ ურთიერთობებზე. სულ რამდენიმე წინადადებით გადმოგვცა ჩორჩანის მკვიდრმა მამაკაცმა აგვისტოს ომის შემდეგ შექმნილი რეალობა: „რუსებმა ერთმანეთთან ურთიერთობა აგვიკრძალეს, თუმცა ქართველი რძლები ოსებსაც ჰყავთ და ჩვენც გვყავს ოსები რძლად, სოფელში ერთი ოსური ოჯახიც ცხოვრობს. კოდელი გოგოა გათხოვილი წნელისში (რუსების კონტროლირებად მხარეს), შანსი არ არის, ვერც ჩამოდის, ვერც ვერაფრით უკავშირდება მშობლებს, ტელეფონით თუ დაელაპარაკება მხოლოდ. სულ ნახევარი კილომეტრი ამორებს მშობლიურ სახლს და რამე რომ მოხდეს, ვლადიკავკაზიდან უნდა მოუაროს თავისიანების სანახავად. ომამდე ჩავდიოდით, ამოვდიოდით, ერთი ეკლესია გვქონდა, 20 მაისს ერთიანი დღეობა გვქონდა, ჭირსა და ლხინში ერთად ვიყავით, ერთმანეთს ვპატიჟობდით. ეგ ეკლესია იქეთ მოექცა და სალოცავადაც ველარ ჩავდივართ“ [სოფ. კოდა, ქარელის მუნიციპალიტეტი].

ცალკეული სალოცავები საოკუპაციო ხაზით აღმოჩნდა გაყოფილი და იქ, სადაც ტრადიციულად ქართველები და ოსები ერთად ასრულებდნენ რიტუალებს (გიორგობა, ლომისობა, კოხინჯრობა, ოქონობა და ა. შ.), დღეობაზე ამჟამად მხოლოდ საოკუპაციო ხაზის ერთ მხარეს დარჩენილი მოსახლეობა იკრიბება. საზოგადოდ, კავკასიაში წინაპართა სალოცავებთან და საფლავებთან კავშირის განწყვეტა საკუთარი თვითმყოფადობის, სოციალური ფუნქციისა და მორალური სახის დაკარგვასთან იყო გაიგივებული, ამიტომ მიგრირებული ჯგუფებიც კი ხანგრძლივად ინარჩუნებდნენ კავშირს წინაპართა სალოცავებთან. ცხინვალის რეგიონიდან დევნილი და საკუთარ სალოცავებს მონყვეტილი ქართველები ამ მხრივ ცუდ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ. ზოგჯერ ისინი ახალ ადგილას მშობლიური კუთხისათვის დამახასიათებელ სალოცავებს აწყობენ. მაგ. სოფ. კნოლევში გვითხრეს, რომ ცნობილი გერის წმინდა გიორგის ნიში წამოიღეს და აქ დააფუძნეს. კიდევ უფრო მძიმე ვითარებაში აღმოჩნდნენ ადამიანები, რომლებიც საოკუპაციო ზოლის მიღმა მოყოლილ წინაპართა საფლავებს ველარ ნახულობენ. ამიტომ ხშირად ქართველები - ოსების, ოსები კი ქართველების საფლავებს პატრონობენ.

სოფ. ყობში (ხაშურის რ-ნის საოკუპაციო ზოლთან მდებარე სოფელი) მცხოვრები ოსი ეროვნების რესპოდენტი გვიამბობს, რომ მას სოფლის სასაფლაოზე მამის დაკრძალვის უფლება არ მისცეს - „ვთხოვე რუსებს, დამასაფლავებინეთ-მეთქი მამა, დედაჩემის გვერდით. არ დამასაფლავებინეს... მაშინ დავიფიცე რომ რუსეთში (ჩრდ. ოსეთში - ლ. ჯ.) ფეხს აღარ გავადგამდი“. სოციალურ ქსელში გავრცელდა ინფორმაცია იკორთაში მცხოვრებ ნათელა ზანგურიშვილზე, რომელიც ოკუპანტებმა ახალგაზრდა შვილის

დაკრძალვაზე წეროვანში არ გამოუშვეს. შვილის ცხედარს დედას სულ რაღაც 15 წუთის გზა, რუსული მავთულხლართი და ოკუპაცია ამორებდა.¹

გარკვეული ამბები საოკუპაციო ზოლს მიღმა მიმდინარე მოვლენების შესახებ აქეთ მცხოვრებ მოსახლეობამდე მაინც აღწევს. დე ფაქტო ხელი-სუფლებას, მათ კონტროლირებად ტერიტორიაზე, 90-იან წლებში რუსეთში წასული ადამიანების დაბრუნების იმედი საბოლოოდ გაუცრუვდა. უფრო მეტიც, როგორც ჩვენი მთხრობელები ამბობენ, იქითა მხარე მოსახლეობისაგან სრულიად დაიცალა, ძირითადად მოხუცები დარჩნენ, ახალგაზრდები გავიდნენ, ზოგი „რუსეთშია, ზოგი კი ორჯონიკიძეში“ (ვლადიკავკაზში - ლ. ჯ.). სოფლების დაცარიელებას საოკუპაციო ზოლს მიღმა თითო-ოროლა სახლიდან ამოსული კვამლით ამჩნევენ. მართალია, ტრანსპორტი დადის ცხინვალსა და ზნაურში, მაგრამ პროდუქტების მწვავე კრიზისია, მხოლოდ რუსეთიდან შემოტანილი სურსათის იმედად არიან, ჰყავთ მცირეოდენი პირუტყვი, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს ნაკლებად ამუშავენ და ძირითადად რუსული პენსიის იმედზე ცხოვრობენ.

გასული სუკუნის 90-იანი წლების ბოლოს ქართულ-ოსური ურთიერთობა მეტ-ნაკლებად დალაგდა, რასაც ხელს უწყობდა ორივე მხარეს სამუშაოდ გადასული ადამიანების სიმრავლე და ე. წ. ერგნეთის ბაზრობის შედეგად გაჩენილი საქმიანი კონტაქტები. ამ კონტაქტების განყვეტამ ალტერნატიული გზის გამოძებნის გარეშე, როგორც ჩანს, საკმაოდ ნეგატიური როლი შეასრულა: გააუარესა ცალკეული ოჯახების მატერიალური მდგომარეობა და კიდევ უფრო გააღრმავა ჯგუფთაშორის დაწყებული გაუცხოების პროცესი. „შევარდნაძის დროს ერგნეთით ვირჩენდით თავს, ზნაურის რაიონშიც გავდიოდით და ყველაფერი იქედან გადმოგვქონდა, სამსახურიც იქ გვქონდა, საყიდლებიც იქით გაგვქონდა, ამიტომ ხალხს არ უჭირდა. ომის შემდეგ გაფუჭდა საქმე. ჩვენთვის ეგ უფრო მოსახერხებელი იყო ვიდრე ქარელის რაიონი. აქედანაც გადიოდა ტავარი და ხალხი იქითაც მუშაობდა. ახლა აღარაფერი ურთიერთობაა, რამდენი წელი გავიდა ომის მერე, ახალგაზრდებიც დაიზარდნენ და ერთმანეთზე არაფერი იციან“ (სოფ. კოდა, ქარელის რაიონი).

რუსული სასაზღვრო ჯარი მკაცრად აკონტროლებს ყველა ბილიკს და გასასვლელს. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ზოგან მოსახლეობა სავარგულებითაც ვეღარ სარგებლობს. ბევრმა დევნილმა საქართველოს კონტროლირებად ტერიტორიაზე, მეზობელ სოფლებს შეაფარა თავი და აქედან გასცქერის „საზღვრის“ იქეთ მოქცეულ მამაპაპისეულ დაფერფლილ სახლ-კარს.

¹ ბუჩუკური, *ოკუპანტები ქართველ დედას ახალგაზრდა შვილის სამძიმარზე წეროვანში არ უშვებენ*.

ოკუპაცია - „მტრის ხატის“ ფორმირების მექანიზმი

ველზე მუშაობისას ჩანერილი ნარატივი ან ყოველდღიურ საუბრებში მოყოლილი ამბები ასახავს ადამიანების სუბიექტურ დამოკიდებულებას ამა თუ იმ პრობლემის მიმართ. ინფორმაცია, რომელსაც მონათხრობი შეიცავს, აგებულია ამბის მთქმელის პირადი დამოკიდებულებების, მისი განწყობების, ვარაუდების, ხანდახან სრულიად არარსებული ან გამოგონილი სიუჟეტების თავისუფალი ინტერპრეტაციით და შეესაბამება მის შინაგან განწყობას, სუბიექტურ დამოკიდებულებას ამა თუ იმ საკითხისადმი. ზოგი ამბავი მოყოლიდან მოყოლამდე საკმაოდ იცვლება და მისი არსობრივი მატრიცაც ტრანსფორმირდება. ამბების საერთო სემანტიკური ორგანიზაცია საკმაოდ კარგადაა გამოკვლეული. თხრობის კატეგორიაში ძირითადად რამდენიმე პუნქტს გამოყოფენ. მაგ., მთხრობელის როლი და ჩართულობა ამბავში, მცირე რეზიუმე, გარემოს აღწერა, სიუჟეტის გამწვავება, კვანძის გახსნა, ექსპლიკაცია, შეფასება, დასკვნა. თხრობის კატეგორიების ანალიზის შედეგად, მონათხრობის შესაბამისი ფრაგმენტებით ცალკეული ელემენტების გამოყოფის გზით, აგებენ თხრობის სისტემის იერარქიულ სტრუქტურას, რაც მეტ-ნაკლებად დამახასიათებელია უცხო ჯგუფის წარმომადგენლების შესახებ მოყოლილი ამბებისათვის.¹

„სოფლის ბოლოს ,საზღვარი‘ რუსებს შეღობილი აქვთ და მოსახლეობას მიახლოების ეშინია. მაყვლის საკრეფადაც რომ მივდივართ თვალებს ვაცეცებთ რომ არ მოგვიტაცონ. ოსებთან ურთიერთობა რომ დაიძაბა, სოფელში შეიარაღებული რაზმი შევქმენით. მე ვიყავი აქ შტაბის უფროსი. პოსტები მქონდა დაყენებული 20-25 ბიჭი იცვლებოდა ხოლმე, რომ ვერავინ შემოსულიყო. 2 საათში ვცვლიდით ხოლმე, მერე მეზობელი სოფლები მოგვეხმარენ, ძირითადად ვცდილობდით ხალხი არც იქით და არც აქეთ არ გამოგვეშვა. ხშირად იყო ხალხის მოტაცება-დაპატიმრება. აგვისტოს ომამდე მეც ვიყავი ცხინვალის ციხეში, სამი დღე თორმეტი ბიჭი ერთ კარცერში ვისხედით, არც საჭმელი იყო, არც სასმელი. გვაგინებდნენ, გვლანძღავდნენ ქართულად. 2008 წლამდე გადასვლა შეგვეძლო, ახლა რომ მინდოდეს ვერ გადავალ. ისინი გადმოდიან. ჩვენი სოფლიდან წაიყვანეს კოდელი ბიჭი. სასაფლაოსთან ჩიტებზე ნადირობდა, უკნიდან მიეპარენ, ,საზღვარზე‘ გადაიყვანეს და სურათი გადუღეს ტერორისტიკაო, 7 ათასი დოლარი ჩააყრევინეს. 8 წლის წინ სოფელში სკოლიდან ფეხით მოვდიოდი, მანქანა არ მყავდა მაშინ. დამხვდნენ ოსები. იარაღის მუქარით ხეზე მიმაბეს და საშინლად მცემეს, ისე რომ თბილისში ოპერაციის გაკეთება დამჭირდა. თავდამსხმელებმა სკოლიდან მომავალი ბავშვების ჯგუფი დაინახეს და გაიქცნენ, შეეშინდათ სოფელს შეატყობინებნო. ეს ომის მერე იყო, სადღაც ხატობაზე დამთვრალიყვნენ, რომ შემხვდნენ ქართულად მომესალმენ, თავდაპირველად

¹ Дейк Ван, *Язык, познание, коммуникация*, გვ. 198-214.

ქართველები მეგონა, ხელი მომკიდეს და მითხრეს წამოდი ცხინვალშიაო. მეკითხებოდნენ, ატოცში რამდენი პოლიციელი და რა ტექნიკააო. კბილები სულ ჩამიმცვრიეს. გატაცებები ახლა შემცირდა, რადგან ღობე გაკეთდა და ხალხი გაფრთხილებულია, სადამდე შეუძლია მისვლა. ადრე სანამ ღობეს გაავლებდნენ საქონელი გადადიოდა და უნდა გადმოგვეყვანა, რუსი კი ჩასაფრებული იყო და გვიჭერდა. ხალხი კი მე მგონი იმისთვის მიჰყავთ, რომ პრემიას აძლევენ“ (ქარელის რაიონი, სოფელი კოდა, ხანდაზმული მამაკაცი, სკოლის მასწავლებელი). მთხრობელი ჯერ აღწერს ზოგად სიტუაციას, რაც უკავშირდება რუსების მიერ გავლებულ ღობეს, რომელთან მიახლოების ეშინიათ, რადგან სოფლის მცხოვრებლებს ხშირად იტაცებენ. შემდეგ მოტანილია მოტაცების რამდენიმე ფაქტი, მათ შორის უშუალოდ მთხრობელის მოტაცების მცდელობისაც. ნაჩვენებია ამ პიროვნების როლი და ჩართულობა. და ბოლოს, გაკეთებულია დასკვნა, რომ საოკუპაციო ზოლის მკაფიოდ მონიშვნამ და ღობის გავლებამ ყოფით დონეზე დადებითი როლი შეასრულა.

ომი დაპირისპირებულ მხარეებში ნეგატიური სტერეოტიპების ფორმირების მნიშვნელოვანი ფაქტორია, მაგრამ მონინააღმდეგე მხარის წარმომადგენლების შესახებ ყოველთვის ერთგვაროვნად უარყოფითი განწყობა არ ყალიბდება. რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომისა და ამ მოვლენებში ოსების როლის გათვალისწინებით, მოსალოდნელი იყო, რომ ქართველთა დამოკიდებულება მათ მიმართ რადიკალურად ნეგატიური იქნებოდა. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ საოკუპაციო ზოლთან მცხოვრებ ქართულ მოსახლეობაში ოსების მიმართ უარყოფითი განწყობები შედარებით ნაკლებია. აღნიშნავენ, რომ – „ოსები სიტყვის ხალხი იყო“; „არ გიღალატებდნენ“; „ვალს დროულად იხდიდნენ“; „100 ათასის ტავარი რომ წამოგელო ნისიად, გენდობოდა“. „პატარა გოგო გამიხდა ავად, ექიმი ოსი იყო, საავადმყოფოში არ დაგვხვდა და სახლში მივიყვანე. მიაქცია ყურადღება და 10 მანეთი ვაძლიე და უკან გადმომიგდო, რად მინდა შენი ფულიო, ბავშვებს წამალი უყიდო. კარგი ურთიერთობა იყო, მერე მოვიდა უცხო ხალხი და აურიეს საქმე“.

რა თქმა უნდა, გვხვდება ნეგატიური შეფასებებიც. განსაკუთრებით მტკივნეულად აღიქვს ის, რომ მაროდორები ძირითადად ოსები იყვნენ. „კლასელები და მეგობრები მყავდნენ, მაგრამ დავიკარგეთ, ვითომ ვცადეთ ფეისბუქით, მაგრამ რა აზრი აქვს. ჩვენთვის ძნელია, რადგან ვიცი, რომ ჩვენი სახლ-კარი მაგათ დანვეს და დაანგრის, თქვენთვის ადვილია სათქმელად“; „სოფელში ტრაქტორი არაა, რადგან ოსებმა წაიღეს ყველაფერი“; „გაფუჭებულ მანქანებს დაუბეს ბუქსირები და ისე წაიღეს. ძროხა, ღორი, ჭურჭელი, ყველაფერი წაიღეს. ორი კვირა ჰქონდათ მიცემული რუსებისგან, გაზიდეს ყველაფერი და მერე ჩაკეტეს საზღვარი“; „ომის დროს სახლები მასიურად იწვებოდა, ზოგი აქაურმა ოსმა დანვა ზოგი მოსულმა“; „სკამი დამიდგა მისმა შვილმა, ეს შენი დედაიო, ქართველებსა სკამი დაუდგო?!“

გამოკითხულთა აბსოლუტური უმრავლესობა ქართულ-ოსური კონფლიქტის გამომწვევ მთავარ მიზეზად ასახელებს რუსეთის გეოსტრატეგიულ ინტერესებს, რომლებიც სეპარატისტული პროცესების ნაქეზებით ხელს უშლის საქართველოს დამოუკიდებელი და ძლიერი სახელმწიფოს ფორმირებას სამხრეთ კავკასიაში. ვისაც უშუალოდ კონფლიქტის ზონაში არ უცხოვრია და ოსებთან ინტენსიური შეხება არ ჰქონია პოზიტიური მაგალითები ძირითადად მოაქვს ქართულ-ოსური ურთიერთობის ისტორიიდან, რათა აჩვენონ ამ ხალხთა თანაცხოვრების პერსპექტივა (დავით სოსლანის ოსობა, ოსთა მონანილეობა ქართველი მეფეების ლაშქარში და ა. შ.). გვხვდება საპირისპირო ტენდენციაც, მაგალითად, ქართველები იხსენებდნენ ოსების მოღალატურ საქციელს მონღოლურ პერიოდსა და საქართველოს პირველი რესპუბლიკის დროს; ოსები - ვალიკო ჯუღელის სადამსჯელო ექსპედიციას ოსების წინააღმდეგ საქართველოს პირველი რესპუბლიკის პერიოდში, 1990-იან წლებში განვითარებულ მოვლენებს და ა. შ.¹ ამ კატეგორიის ქართველ მთხრობელებს უფრო ნეგატიური განწყობები აქვთ ოსებისადმი. მიაჩნიათ, რომ ოსები არიან იელოველები, კათოლიკეები (ამ კონფესიებს მოიხსენებენ ნეგატიურ კონტექსტში). გვიამბობენ ისტორიებს ოსთა სისასტიკეზე - „ოსური ლაპარაკის გაგონება ჩემში აგრესიას იწვევს“, „ვერ ვიტან საერთოდ [...] ოსი ოსია და არასდროს არ შეიცვლის თავის აზრს“; „ისინი ყოველთვის ამართლებენ თავიანთ ხალხს“; „ზოგმა გვარი გადაიკეთა და ქართველები გახდნენ, მაგრამ მაინც ოსები არიან“; „მაგათი კუდი არ გასწორდება“; „მე გორში ვიყავი, როცა შემოვიდნენ რუსები. და კიდევ საშიშროება იყო ოსების შემოსვლისა. იხვენებოდნენ, ერთი საათით შეგვიშვით გორში და ჩვენ ვიციითო, ამის გამო დიდი შიშის ქვეშ ვიყავით“.

ოსი ეროვნების რესპოდენტები, ჩვენთან საუბრისას, უფრო თავშეკავებული არიან, თუმცა მათ მონათხრობებშიც გვხვდება ნეგატიური კონოტაცია ქართველთა მიმართ. ისინი იხსენებენ ვალიკო ჯუღელის სადამსჯელო ექსპედიციის პერიპეტიებს, საუბრობენ უამრავ დახოცილზე, ქართველების მხრიდან შევიწროებაზე 90-იან წლებში მიმდინარე ეთნოპოლიტიკური პროცესების დროს (მინების ჩამორთმევა, სამსახურებიდან დათხოვნა, სახლების დანვა და ა. შ.). ზოგი მათგანი მიიჩნევს, რომ საქართველოში ოსების ტერიტორიული პრეტენზიები სამართლიანია და ოსეთის სახელმწიფო საზღვარი სოფ. ერგნეთამდეა. თუმცა გვხვდება საპირისპირო მოსაზრებაც, რომ ოსები და ქართველები ერთმანეთს რუსებმა წაკიდა. „სამხრეთ ოსეთის სახელმწიფო, სასაცილო მოვლენაა და ქართული საზღვარი სინამდვილეში აქედან შორს ჩრდილოეთითაა“.

უარყოფითი სტერეოტიპები გარკვეულ წინასწარ განწყობებს ემყარება. ამ განწყობების შექმნას კი ხელს უწყობს როგორც ობიექტურად

¹ ჯანიაშვილი, ჯანიკაშვილი, *ქართულ-ოსური ურთიერთობის კულტურული და ფსიქოლოგიური ასპექტები*, გვ. 341.

არსებული, ისე ხელოვნურად შექმნილი ანუ ეგზოგენური ფაქტორები. ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ უცხო ჯგუფების ნევრთა მიმართ ნეგატიური განწყობის ჩამოყალიბება სოციუმზე გარედან ზემოქმედების გარეშეც ხდება. ტ. ვან დეიკი შენიშნავს, რომ ნეგატიური სტერეოტიპები ადგილობრივებს უცხოთა შესახებ უყალიბდებათ ევროპის ლიბერალურ ქვეყნებშიც.¹

სტერეოტიპული ნორმების ჩამოყალიბებისათვის ნოციერ ნიადაგს ქმნის ომი და ომის შემდგომი ვითარება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ჯგუფების დაპირისპირება მიზანმიმართულად იმართება. შიდა ქართლში საოკუპაციო რეჟიმი ცდილობს, მუდმივად შეინარჩუნოს დაპირისპირება, რითაც რუსული ძალის რეგიონში ყოფნას გაამართლებს, ამიტომ ღონისძიებებს, რაც ქართულ-ოსურ ურთიერთობას დაბავს, მხოლოდ ოსურ ინიციატივად ნათლავს. სექტემბრის თვეში დე ფაქტო ხელისუფლების მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიასთან დამაკავშირებელი გამსვლელი პუნქტის ჩაკეტვამდე, რუსი მესაზღვრეები „საიდუმლოდ“ აფრთხილებდნენ მოსახლეობას, რომ ოსები „საზღვარს“ კეტავდნენ და ვისაც აქეთ გადმოსვლა სურდა დროზე მოესწრო.² იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს ოკუპირებულ ზონაში ვითარებას ოსები აკონტროლებენ, ხოლო რუსები, ქართველებისადმი კეთილგანწყობის მიუხედავად, ოფიციალურად ვერ უპირისპირდებიან მათ.

რუსული რეგულარული ჯარები ჯერ კიდევ საომარი მოქმედების მსვლელობის პირობებში მოქმედებდნენ ისე, თითქოს მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვა ჰქონდათ მიზნად, ხოლო მაროდორობა და ქართველების სახლების გადაწვა მხოლოდ ოსური შენაერთების კისერზე იყო. „რუსები რომ შემოვიდნენ არაფერს გვიშავებდნენ. სიგარეტს თხოულობდნენ მხოლოდ“; „არავისთვის არაფერი დაუშავებიათ, ერთი სიგარეტს თუ აიღებდნენ მაღაზიიდან. რო ნდომოდათ რა ვერ დაუშავებდნენ?!“; „რუსებისაგან მარადიორობა არ ყოფილა“; „ომის დროს პირდაპირ აქ გაიარეს ტანკებით. მამაჩემის სახლის წინ გააჩერეს ტანკი, ჩემები გამოვიდნენ გაუმასპინძლდნენ, მათაც აჩუქეს ტუშონკები“.

პარალელურად კრემლი ცდილობს, მყარად შეინარჩუნოს ოკუპირებულ რეგიონში მცხოვრები ოსების კეთილგანწყობა და არ დაუშვას ქართული სახელმწიფოს მიმართ ლოიალობა. რუსული საინფორმაციო საშუალებები რუსეთს წარმოაჩენენ როგორც „მშვიდობისმყოფელ მხარეს, ქართველებისაგან შევიწროებული, დაჩაგრული და ამონყვეტილი ოსი მოსახლეობის დამცველს“. ამ მიზნით, აგვისტოს ომის პერიოდში უხვად ავრცელებდნენ ყალბ ცნობებს, ქართველებისაგან დანგრეული ცხინვალის და დახოცილი ათასობის მშვიდობიანი ადამიანის შესახებ.

¹ Дейк Ван, *Язык, познание, коммуникация*, გვ. 194.

² გუკუქუხოვი, *ახალგორელთა ნელი სიკვდილი ბიბილოვის ავტორიტეტის გადასარჩენად*.

რუსული საოკუპაციო პოლიტიკის შედეგად შეიქმნა ვითარება, როდესაც გამყოფი ზოლის მიმდებარე სოფლების მოსახლეობა აღარ აპროტესტებს ე. წ. „ბორდერიზაციას“. „შეღობილი იმიტომაც, საქონელი გადადის, უნდა ნახვიდე გადმოსაყვანად და დაგიჭერენ. ეგ ლობე ცუდი არაა ჩვენთვის, შეიძლება აქამდე უამრავი ხალხი დაეჭირათ“; „სადაც შეღობილია, საქონელს მირეკავ და ბოლომდე მოძოვს, სხვაგან კი გადავა და ხათაბალაა“; „კი ამბობენ ლობემდე 50 მეტრი დატოვებთ არ მოხნათო, მაგრამ ბოლომდე დამუშავებული. დათესავ სარის ლობიოს და ავა ზედ“; „არაფერს გვიშავებენ და არც შეურაცხყოფას გვაყენებენ. ჯობია აქაც შეღობილი იყოს, ქე მაინც გვეცოდინება, რომ საზღვარია და აღარ გადავალთ“.

ზოგადად, გარკვეული თემების თხრობა სპეციფიკურია, რადგან ადამიანებს გამომუშავებული აქვთ საკმაო იმპლიციტური ცოდნა მოსაყოლი ამბების შექმნის წესებისა და მისი ტიპური შინაარსის შესახებ, ნარატივის აგების სტრუქტურული კატეგორიები და წესები, ასევე სხვადასხვა სოციალურ კონტექსტებში ამბის ეფექტურად და გონივრულად თხრობის სტრატეგია. შეიძლება ითქვას, რომ ნარატივის სტრუქტურული მატრიცა უნივერსალურია და ემსახურება ერთ მიზანს - მოახდინოს მსმენელზე ზემოქმედება, რათა მან მთხრობელის დამოკიდებულება გაიზიაროს.¹ ზემომოტანილ მასალაში იგრძნობა, რომ მოსახლეობის ნაწილში საოკუპაციო პოლიტიკა სულ უფრო ნაკლებ პროტესტს იწვევს. რუსული მხარე ხელს უწყობს, დაპირისპირებაში ძირითად შემოქმედად ოსები და ქართველები გამოიყვანოს; ცდილობს მთლიანად განყვიტოს მათ შორის სოციალ-კულტურული და სამეურნეო-ეკონომიკური კავშირი; რაც ხანგრძლივ პერსპექტივაში გაართულებს მათ შერიგებას და უზრუნველყოფს რეგიონში რუსული ძალის, როგორც ოსური მხარის მოკავშირის დარჩენას.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა

ბუჩუკური, ოკუპანტები ქართველ დედას ახალგაზრდა შვილის სამძიმარზე წეროვანში არ უშვებენ - ბუჩუკური თ., *ოკუპანტები ქართველ დედას ახალგაზრდა შვილის სამძიმარზე წეროვანში არ უშვებენ*, ინტერნეტვერსია,

<https://www.primetime.ge/news/1569341557->

%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%98-

¹ Дейк Ван, *Язык, познание, коммуникация*, გვ. 190-191.

%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A1 (ნანახია: 25/10/2019).

გამყრელიძე, კუდაროს ხეობა - გამყრელიძე ბ., *კუდაროს ხეობა*, „კავკასიის ეთნოლოგიური კრებული“, 2003, 8, გვ. 143-150.

გუკემუხოვი, ახალგორელთა ნელი სიკვდილი ბიბილოვის ავტორიტეტის გადასარჩენად - გუკემუხოვი მ., *ახალგორელთა ნელი სიკვდილი ბიბილოვის ავტორიტეტის გადასარჩენად*, ინტერნეტვერსია, https://netgazeti.ge/news/402575/?fbclid=IwAR3DLb_p1xeYXL7WB8tcCR2-3xZpMNrpTrjERpQiccSbEYITjxMO53QUivg (ნანახია: 25/10/2019).

თოგოშვილი, ვახუშტი ბაგრატიონი ოსეთისა და ოსების შესახებ - თოგოშვილი გ., *ვახუშტი ბაგრატიონი ოსეთისა და ოსების შესახებ*, თბილისი, 1977.

თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი ალანების თავდაპირველი განსახლების არეალი - თოფჩიშვილი რ., *ოსთა წინაპარი ალანების თავდაპირველი განსახლების არეალი*, თბილისი, 2008.

ჭიჭინაძე, ოსების ჩამოსახლება ქართლში - ჭიჭინაძე ზ., *ოსების ჩამოსახლება ქართლში და ქართველების ღვანლი და ამაგი მათზე*, ტფილისი, 1916 (რეპრ. თბ. 1990).

ხარებოვი, სამხრეთ ოსეთის ეკონომიკური რეაბილიტაცია - ხარებოვი ბ., *სამხრეთ ოსეთის ეკონომიკური რეაბილიტაცია: არსებული ამოცანები და განვითარების სტრატეგია*, კრ. „ქართულ-ოსური კონფლიქტი: სამშვიდობო გზების ძიება“, 2011, გვ. 6-39.

ჯანიაშვილი, ჯანიკაშვილი, ქართულ-ოსური ურთიერთობის კულტურული და ფსიქოლოგიური ასპექტები - ჯანიაშვილი ლ., ჯანიკაშვილი ა., *ქართულ-ოსური ურთიერთობის კულტურული და ფსიქოლოგიური ასპექტები ყაზბეგის რეგიონში*, ჟურნ. „ნალები“, 2017, 13, გვ. 316-345.

ჯინჭარაძე, რა ღირს რუსული ოკუპაცია - ჯინჭარაძე ბ., *რა ღირს რუსული ოკუპაცია - მავთულხლართებში გახვეული ეკონომიკური პოტენციალი*, „ბანკები და ფინანსები“, ინტერნეტვერსია, <https://www.bpn.ge/article/61895-ra-girs-rusuli-okupacia-mavtulxartebshigaxveuli-ekonomikuri-potenciali> (ნანახია: 11.11.2019).

Дейк Ван, Язык, познание, коммуникация - Дейк Ван Т., *Язык, познание, коммуникация*, Москва, 1989.

Дзагоева, Ленингорский район - Дзагоева Р., *Ленингорский район: смутные перспективы и реалии стагнации*, <http://respublikarso.org/analytics/341-lenin-gorskiy-rayon-smutnye-perspektivy-i-realii-stagnacii.html>

Калоев, Осетины - Калоев Б. А., *Осетины (историко-этнографическое исследование)*, Москва, 1967.

- Кантария, Некоторые вопросы земледельческого быта в горной Осетии** - Кантария М., *Некоторые вопросы земледельческого быта в горной Осетии*, „Кавказский Этнографический Сборник“, 1980, 5, 83. 92-173.
- Очерки Юго-осетинской автономной области** - *Очерки Юго-осетинской автономной области*, Робакидзе А. (ред.), Тбилиси, 1985.
- Периодическая печать Кавказа об Осетии и осетинах** - *Периодическая печать Кавказа об Осетии и осетинах*, Чибиров Л. А. (сост.), Цхинвал, 1987.
- Соглашение о режиме торговли** - *Соглашение о режиме торговли, «военные» пенсии, новый генподрядчик, «синдром Чехоева» и новости партийной жизни Республики*,
<http://respublikarso.org/analytics/586-soglashenie-o-rezhime-torgovli-voennye-pensii-novyy-genpodryadchik-sindrom-chehoeva-i-novosti-partiynoy-ml>
(ბსბსბს: 25/10/2019).

Lavrenti Janiashvili

Russian Occupation Policy and Georgian-Ossetian Relations in Shida Kartli

Summary

The article analyzes field ethnographic data and materials published in the special literature on villages in Shida Kartli adjacent to the conflict zone. It discusses how people react to specific actions of the Russian hybrid policy, how representatives of conflicting groups (Ossetians, Georgians) change their opinions about each other and what factors play a role in this regard.

Prior to the Russian-Georgian war of 2008, Ossetians living mostly in the mountains and Georgians living in lowlands in Tskhinvali region had intensive economic, social and cultural relations. Marriage, baptism and friendship between them were frequent. At the same time, each group retained a certain economic specificity and was engaged in mutually beneficial trade; they exchanged their products with each other. The main vector of cultural, economic and trade orientation of the villages of Ksani Gorge was Akhagori-Tbilisi, and for the villages of Didi and Patara Liakhvi - Tskhinvali-Gori-Tbilisi. This system has been around for centuries.

When the Russians occupied Tskhinvali region, part of the population left their homes and moved to specially built settlements on Georgian-controlled territory. Ossetian population, especially the youth, also left their villages. They mainly moved to

North Ossetia and other regions of Russia. The villages were almost completely devastated, the economic ties established over the centuries, were broken, the traditional farming collapsed and the source of income for many families changed.

The former South Ossetian Autonomous Oblast, Tskhinvali region, is now completely isolated from Georgia. The Russian military uses artificial barriers, wire networks to separate the quasi-state recognized by the Kremlin from the rest of Georgia; these fences run directly over land owned by the population, villages, cemeteries and shrines, making it impossible to use. This complicates agricultural activities, the implementation of traditional customs and religious rituals, hinders kinship relations, access to medical care and education, etc. All this further exacerbates the already difficult situation for Georgians and Ossetians living on both sides of the dividing line.

Field materials reveal that irregular Ossetian groups planned to infiltrate Georgian villages during the war, while the Russian army acted as a peacemaker. In the subsequent period, the Russian side has tried to present Ossetia and the Georgians as key participants in the confrontation, thus breaking all socio-cultural and economic ties between them, which will ultimately complicate their reconciliation. This ensures that Russian forces in the region remain allies of the Ossetian side, as they create fertile ground for intergroup confrontation and alienation.

ბანერი საოკუპაციო ზოლზე

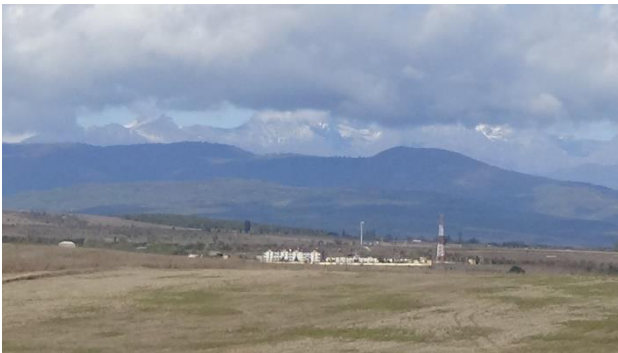
ახალგორი-ცხინვალის ახალი გზა

დამწვარი საცხოვრებელი სახლი, სოფ. ყობი

ვაზის ჯვარი ოსების მიერ მოკლული ახალგაზრდა კაცის გასახსენებლად, სოფ. ვანათი

რუსული სამხედრო ბაზა
(ხედი სოფ. ღოღეთიდან)